

The Relation of Formal and Semantic Aspects of Lexical Borrowings in the Process of Adaptation

The paper deals with formal and functional aspects of loanwords, which either still have their native synonyms in Polish and Czech as recipient languages, or which are used in these languages in variant forms on different levels of adaptation. We assume the structure and form of a word is not irrelevant: the form can bear on at least a connotative meaning, it can direct the word's development and, in cases of lexical borrowings, it can influence the way these words become adapted in the recipient languages.

In case of the synonyms, we focus on divergence of their functional potential and on their etymological, expressive and associative features, the last one also with the help of psycholinguistic methods.

Keywords: synonym, lexical borrowing, word form, formal adaptation, semantic meaning, language function, psycholinguistics

doc. PhDr. Diana Svobodová, Ph.D.
Katedra českého jazyka a literatury s didaktikou
Pedagogická fakulta
Ostravská univerzita
Mlýnská 5
701 03 Ostrava
diana.svobodova@osu.cz

prof. dr hab. Mirosław Bańko
Instytut Języka Polskiego
Uniwersytet Warszawski
Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa
Polska
m.banko@uw.edu.pl

VZTAH FORMÁLNÍCH A SÉMANTICKÝCH ASPEKTŮ LEXIKÁLNÍCH PŘEJÍMEK V PROCESU ADAPTACE

DIANA SVOBODOVÁ A MIROSLAW BAŃKO

Příspěvek vychází ze základního pojetí distinktivních rysů v popisu jazyka a vzájemného působení formálních a funkčních aspektů jazykových znaků, v našem případě lexikálních jednotek. Pro všechny moderní jazyky platí, že se jejich lexikum rozšiřuje, je ve stavu konstantního růstu a změn a zejména se v něm projevují tendence internacionalizační. Těmito procesy se naplňují onomaziologické potřeby jazyků, zároveň však v mnohých případech registrujeme ve vybraných oblastech lexika svým způsobem zvláštní fenomén přetrvávající koexistence synonym nebo významově blízkých dvojic či skupin slov, z nichž jedno je přejaté a další je nebo jsou domácího původu, a také u novějších přejímek současný výskyt většího počtu jejich grafických forem. Pokud jde o první typ, tato skutečnost se v jazycích vyskytuje nehledě na obecně přijímané přesvědčení, že cizí slovo je přejímáno jen tehdy, pokud neexistuje vhodný výraz domácí. Tento názor má své kořeny v jazykovém purismu, snažícím se o ideální model „čistého“ jazyka eliminováním prvků, které jsou s tímto modelem v rozporu, resp. považované za nežádoucí. Své opodstatnění má purismus snad v situacích ohrožení jazyka, ovšem jak uvádí Vachek (2005, s. 138), v přehnané míře jazyku škodí, protože ochuzuje slovník, způsobuje nedostatek synonym a mimo jiné přílišnou lokální uzavřenost vědecké terminologie. Další členové PLK v první třetině minulého století zdůrazňovali nutnost funkčního posuzování přejímaných jevů. Jakobson (Havránek – Weingart, 1932, s. 117–118) připomíná, že kulturní jazyky vždy v nějaké formě prožívají hybridizaci a vyvíjejí se v kontaktu s jinými kulturními jazyky, a mimo jiné upozorňuje na to, že pokud se nějaký výraz už vžil do spisovného úzu, asi jen těžko může být považován za zbytečný a „plně a vhodně“ nahrazen výrazem jiným.

Vycházíme z teorie, že každý signifiant (označující, slovo) je nositelem specifického významu v důsledku své odlišnosti od výrazů ostatních a navazuje na jazykové zvyklosti uživatelů daného jazyka. Podle Vachky (1962, s. 38) a později Daneše (2002, s. 30) jazykový systém neakceptuje takové vnější zásahy, které by byly v rozporu s jeho vnitřními potřebami, resp. nebyly kompatibilní s jeho strukturou. Klíčovým aspektem posuzování takovýchto jazykových prostředků není jejich vazba na označované, ale jejich postavení v mechanismu vztahů přijímajícího jazykového systému a také jejich funkčnost a účelnost, spočívající v potenciálu výrazových variací, resp. synonymie a diferenciaci vyjádření v příslušných kontextových vazbách, a na úspěšnosti a naplnění komunikačního účelu ve smyslu pragmatického výkladu, založené na zkušenosti uživatelů. Zde se posuzování jejich funkčnosti může lišit z hlediska aspektů sociálních, může být jiné u odborníků a laiků a lišit se

také z hlediska komunikačního či motivačního na základě jejich zkušenosti, na níž je založena jejich schopnost porozumění danému výrazu v celém jeho významovém spektru.

Sémantická a pragmatická interpretace cizojazyčných přejímek může být u různých uživatelů odlišná, neboť mluvčí nejsou ke svému jazyku indiferentní a nechápou jej jen jako nástroj komunikace, ale ve větší či menší míře jej také prožívají. Ve spojitosti s přejímkami zavedl pojem prožívání jazyka už Bohumil Trnka (1947, s. 76), který rozdíl v prožití chápal jako faktor ovlivňující rozdílnost vývoje slov jak domácích, tak přejatých.

Vydeme-li z teorie, že jazyk je založen na opozici, resp. na rozdílech mezi znaky a významy existujícími ve vztazích k jiným, hraje u výše zmíněné synonymie lexémů domácích a přejatých významnou roli faktor příznakovosti: výrazy nabývají různé funkčně stylové a pragmatické hodnoty, synonymie pak umožňuje přesnost, přiléhavost vyjádření dle kontextu, příslušné stylové oblasti a celkového zarámování. Příznakovost jednotlivých členů synonymických řad v rámci daných (privativních) opozic se odvíjí od toho, jak na ně nahlížíme a který člen považujeme za základní, resp. který se od základního bude lišit nějakým atributem – slova cizího původu jsou neutrální součástí odborných názvosloví, protože nejsou zatížena vedlejšími významy nebo stylistickými a citovými příznaky jako synonymní slova domácí (často polysémantická a frekventovanější v různých komunikačních a stylových sférách), ale v běžném užívání naopak stylovou příznakovost získávají a jeví se z tohoto hlediska jako okrajová, periferní, případně anomální. Jejich konotace však nemusí spočívat pouze v jejich cizojazyčném původu, terminologickém charakteru nebo nižší frekvenci. Může se jednat i o ikonicitu, expresivitu či jiné asociace, které jsou s nimi spojeny. Takto se například adjektivum *absurdní* (čes.) / *absurdalny* (pol.) jeví jako významově silnější a sugestivnější než jeho domácí ekvivalenty *nesmyslný* / *niedorzeczny*; *exploze* / *eksplozja* jako větší a ničivější než *výbuch* / *wybuch*, sloveso *devastovat* / *dewastować* vykazuje výraznější expresivitu a naznačuje katastrofálnější následky než *ničit* / *niszczyć*; *agresor* / *agresor* je nebezpečnější, hrozivější než *útočník* / *najeźdźca*, *napastník*; *komfort* / *komfort* poskytuje zdánlivě větší luxus a exkluzivitu než *pohodlí* / *wygoda* apod. Nicméně protože domácí členy nemusejí být samy o sobě výrazy neutrálními a prostými jakékoli konotace a zmíněná vlastnost je u nich (i když v menší míře) přítomná také, lze mluvit o jistém typu opozice graduální (stupňovité), podle aktuální situace v daném jazyce a vyhodnocení jejich synonymie dvoučlenné nebo vícečlenné.

I když vycházíme z pojetí čisté konvenčnosti, arbitrárnosti znaků, kdy je označující dané, jazykem určené, je otázka, zda u některých přejatých členů není možno uvažovat o relativní zvukové motivovanosti, která by mohla být uživateli pocítována a přispívat k ikonicitě, kdy slovo může mít specifickou konotaci, pokud je rozpoznatelně odlišné od všech dalších slov v jazyce.

Na vztahy lexikálních jednotek tohoto typu je mimo jiné zaměřen projekt APPROVAL (*Adaptation, Perception and Reception of Verbal Loans*), jehož cílem je výzkum faktorů ovlivňujících recepci a adaptaci cizích slov v jazyce. Zabývá se adopcí a adaptací přejímek v polském a českém jazyce a jazykovými, psychologickými a historicko-kulturními podmínkami těchto procesů. Název APPROVAL naznačuje názor řešitelů, že cizojazyčné přejímky přispívají k bohatství jazyka a nepředstavují v žádném směru jeho ohrožení.

Výzkum je zaměřen na dva typy lexikálních prostředků. Prvním jsou synonymní řady, u nichž je jedním prvkem slovo synchronicky cizí a druhým jeho domácí synonymum nebo synonyma, a které tedy odpovídají představě zdánlivé zbytečnosti přejímek, které v důsledku existence domácích synonym nesplňují onomaziologické potřeby přijímajícího jazyka. Vedle výše zmíněných se jedná např. o řady:

charitativní – dobročinný / charytatywny – dobroczynny
drastický – bezohledný, krutý, hrubý / drastyczny – rażący
helikoptéra – vrtulník / helikopter – śmigłowiec
infekce – nákaza / infekcja – zakażenie

V následujícím textu se na základě analýz realizovaných v rámci projektu APPROVAL pokusíme srovnat některé přejímky v češtině a v polštině s jejich domácími synonymy a dále některá přejatá slova v původní podobě s jejich formálně adaptovanými variantami. Zmíníme zde pouze některé vybrané odlišnosti (podrobnější analýzy jsou dostupné na webových stránkách projektu). Prvními dvojicemi jsou synonyma:

CHARITATIVNÍ – DOBROČINNÝ

Frekvence cizojazyčné přejímky v češtině je téměř dvojnásobná (11,1 : 5,3 na mil. slov v korpusu SYN). Důvodem může být internacionální charakter přejímky, která se jeví jako současnější, „modernější“, v mnohých kontextech také stylově vyšší; naopak výraz domácí může být pro některé uživatele jazyka „příliš explicitní“ a do jisté míry vzhledem ke svému složení (zahrnujícímu základ slovesa „činit“) vyvolávat dojem knižnosti, příp. až zastaralosti (přestože kompozitum samo zastaralé ani zastarávající není). U základu *charita* se také setkáváme s vedlejšími významy s více či méně výraznou negativní konotací (špatně ohodnocená práce, nechtěný dar), u adjektiva *dobročinný* se neobjevují.

CHARYTATYWNY – DOBROCZYNNY

Domácí ekvivalent se v polštině užívá nejméně od 17. století, ale dlouho měl obecný význam „činění dobra“. Cizojazyčný ekvivalent je mnohem mladší,

přejat byl přibližně v prvním desetiletí 20. století, ovšem jeho frekvence je v současné době téměř desetinásobná ve srovnání s domácím synonymem. Pravděpodobně to souvisí s rozvojem moderních forem charity v Polsku, který začal v 19. století, ale po 2. světové válce byl utlumen z ideologických důvodů (komunisté charitu posměšně označovali jako „buržoazní přežitek“). Nyní se různé formy charity opět vyvíjejí a výraz *charytatywny*, postrádající jakékoli archaizující asociace evokované domácím synonymem, se zdá být lepším prostředkem pro vyjádření obsahu než slovo domácího původu.

INFEKCE – NÁKAZA

U výrazů *infekce* a *nákaza* je frekvence v podstatě téměř vyrovnaná (12,8 : 13,4 na mil. slov), ovšem distribuce jejich užití je do jisté míry odlišná, a to jak ve významu základním, tak ve významech přenesených. Lexém *infekce* je výrazně častěji užíván v medicínské terminologii. Může se vyskytnout i v běžně užívaném jazyce, nicméně například ustálená spojení *virová infekce*, *infekce horních cest dýchacích*, *infekce žloutenky* apod. jsou v běžné řeči spíše nahrazována názvy nemocí jako takových, tj. *viróza*, *kašel* (obojí většinou nesprávně jako *chřipka*), *žloutenka* apod. Z hlediska užití derivátů je sloveso *infikovat* (a také od něj odvozené adjektivum *infikovaný*) vázáno téměř výlučně na lékařskou oblast, v běžné řeči se užívají domácí ekvivalenty *nakazit* a *nakažený*. Ve smyslu potenciální možnosti přenosu *infekce* / *nákazy* se užívají jak adjektiva *infekční*, tak *nakažlivý* (ve všech kontextech). Pokud jde o přenesené významy, je zajímavé, že např. v počítačové oblasti se domácí ekvivalent *nákaza* nevyskytuje vůbec, vždy jde jen o *infekci*. Naopak při porušení materiálu typu *nákaza dřeva* se užívá jen výraz domácí (s vedlejšími významem „pokaženosti“, „nepoužitelnosti“). Podobně je tomu například i ve významu narušení mravního, kde jde také více o „zkaženost“ než konotaci „nemocnosti“ – v tomto smyslu má domácí základ *-kaz-* silnější významový příznak než cizojazyčná přejímka. A je možné, že podobně je tomu i ve významech základních, kdy slovo *infekce* je spíše jen odborným názvem, ale nejví se významově silnější, výraznější než *nákaza*, mnohdy je tomu naopak.

INFEKCJA – ZAKAŻENIE

Podobně jako v češtině, i v polštině zní *infekcja* méně nebezpečně než *zakażenie*. Druhý z výrazů je častěji užíván v oblasti medicíny, zatímco první je obvyklejší v tisku a dalších populárních médiích. Za situace, kdy jsou lehká sezónní nachlazení obecně označována jako *infekcja grypowá* (přestože nejsou způsobena virem chřipky) a banálním žaludečním nevolnostem se říká *infekcja pokarmowa*, nemůže termín *infekcja* nikoho vystrašit. Navíc se obje-

vuje i ve všudypřítomných reklamách nabízejících zázračné preparáty proti tímto rozšířeným onemocněním, což jej činí ještě obecnějším.

Druhým typem sledovaných lexikálních prostředků jsou varianty přejímek lišící se stupněm adaptace, např.:

chips – čips / *chips* – czips

chat – čet / *chat* – czat

dealer – díler – dýler / *dealer* – diler

e-mail – mail – mejl / *e-mail* – mail – email – mejl

jeans – džínsy – džíny / *jeansy* – džinsy

CHAT – ČET

Původní grafická podoba v češtině dosud jednoznačně převažuje, je frekventovanější a má mnohem více kolokací. Varianta *čet* je považována spíše za substandardní, méně obvyklou. Nevyskytuje se ve spojeních s anglickými adjektivy typu *live* nebo *on-line* (jak to vidíme u varianty *chat*), tato syntagmata by pravděpodobně působila na uživatele příliš nesourodě, podobně jako kompozita s původními anglickými komponenty. Často se v různých kontextech setkáváme s podobou *čet* uváděnou v uvozovkách nebo v závorkách, tj. jako druhou variantou (zde nemáme na mysli výslovnost, i když těchto výskytů je také celá řada), která často zdůrazňuje význam tohoto anglicismu ve snaze zabránit záměně významů (homonymie se substantivy *chata* a *četa*). Případně může mít forma *čet* také funkci jazykově aktualizací, ozvláštňující, zejména mimo elektronickou komunikaci (v rámci ní je však naopak obvyklá).

CHAT – CZAT

V polštině je *chat* přibližně desetkrát méně frekventovaný než *czat*. Pravděpodobným důvodem není jen skutečnost, že se uživatelé jazyka vyhýbají homonymií se slovem *chata*, i když jim zřejmě nevádí homonymie s výrazem *czata* „hlídka“, starým a v současnosti již řídkým vojenským označením. Změna původního pravopisu na adaptovaný byla snadná a přirozená, protože polonizovaná verze lépe vyjadřuje obsah slova. V neformálním jazyce chatu, užívaném v každodenní komunikaci lidí, kteří se znají, nebo se tak alespoň vyjadřují, by cizí slova a cizí pravopis vzbuzovaly nežádoucí odstup. Důležitý je zde také prvek jazykové hry: mnoho výrazů anglického původu se na webu užívá v hovorových podobách, podléhajících všemožným modifikacím (včetně mísení, skládání nebo zkracování), aby se staly méně formálními. V tomto kontextu se podoba *chat* jeví být méně vhodná než *czat* pro pojmenování diskusí probíhajících na internetu.

DEALER – DÍLER – DÝLER

Mezi variantami v současné době jednoznačně převažuje původní anglická psaná podoba *dealer*, která je uváděna i v jazykových příručkách, graficky adaptované podoby *dýler* a *díler* se vyskytují jen v úzu. Jejich adaptace je do jisté míry problematická – buď je až příliš explicitně naznačena „tvrdość“ výslovnosti, nebo je naopak nebezpečí výslovnosti [díler]. Grafická adaptace s sebou ovšem nese i modifikaci, resp. omezení sémantického spektra – u obou počestěných variant se jen velmi zřídka vyskytují kolokace a kontexty související s významy týkajícími se burzy, makléřství nebo oficiálního obchodního zastoupení, častěji se jedná o oblast drog nebo podomního obchodování, tedy vždy spíše s výše naznačovanou negativní konotací.

DEALER – DILER

Stejně jako mnoho jiných lexikálních přejímek, i toto slovo má v polštině omezenější využití než v jazyce svého původu, v tomto případě angličtiny: především se užívá pro obchodníky s automobily, zejména pro autorizované prodejce, a pro prodáváče drog. Tyto dvě varianty mají rozdílnou stylovou platnost a také odlišné způsoby užití. Obě se užívají nejčastěji v tisku, ale *dealer* je zde dvakrát častější než *diler* a obvykle se vztahuje k prodejcům aut, zatímco *diler* má srovnatelnou frekvenci v kontextech vztahujících se k autům i drogám. Na druhé straně v literárních textech má *diler* ve srovnání s *dealerem* dvojnásobnou frekvenci a pojmenovává obvykle prodejce drog, zatímco *dealer* je stejně často užíván v kontextech spojených s automobily. A navíc, přestože celková frekvence varianty *dealer* je vyšší, *diler* převažuje, pokud jde o drogy. Původní grafická podoba je evidentně prestižnější a lépe vyhovuje pojmenování profese autorizovaných prodejců aut než ilegálních a společností odsuzovaných aktivit lidí, kteří prodávají drogy. Nicméně adaptovaná varianta je méně nápadná a lépe koresponduje s utajovanou činností prodejců drog. Rozdíl je také dobře vidět ve vyhledávkách na Googlu: mezi první stovkou u podoby *dealer* je směs odkazů na kasina, auta a drogy, zatímco u formy *diler* jsou to téměř výhradně drogy.

Součástí výzkumu jsou také smíšené řetězce, složené jak ze synonym, tak z variant (např. *businessman* – *byznysman* – *byznysmen* – *obchodník* / *businessman* – *biznesmen* – *przedsiębiorca*).

V současné době je zejména cestou korpusové analýzy popisováno 100 slovních řetězců (50 polských a 50 českých). Cílem výzkumu je identifikovat pokud možno co nejvíce rozdílů mezi porovnávanými prvky, tzn. definovat hodnoty, jak se cizojazyčná přejímka může odlišovat od svého domácího ekvivalentu nebo jak se může slabě asimilovaná varianta cizího slova odlišovat od varianty zdomácnělé výrazněji. Pozornost je věnována nejen formálním, ale

především funkčním rozdílům, a to v souladu s hypotézou (odlišující se do jisté míry od základních strukturalistických přístupů), že forma slova není arbitrární a rozdíl forem implikuje rozdíl významů. Zejména slova synchronicky cizí nebo slabě asimilované varianty přejímek jsou vnímány odlišně a mají jiný významový potenciál než slova domácí nebo zdomácnělé varianty přejímek. Do jisté míry je tím popírán princip konvenčnosti, který naznačuje, že slovo může změnit svou formu v jakémkoliv rozsahu, aniž se změnil obsah, a stejně může zcela změnit obsah, aniž by se změnila jeho forma, a také princip kontinuity, přisuzující změny v jazyce jeho existenci v průběhu času. Faktory změn jsou různé a v případech uzlových bodů formální adaptace cizojazyčných přejímek jsou výrazně závislé na jazykovém úzu a preferencích uživatelů jazyka, neboť normotvorné a kodifikační úsilí se v těchto oblastech jazyka projevuje jen velmi omezeně.

V rámci projektu byl přijat široký výklad významu, zahrnující nejen designační složku, ale rovněž vlastnosti emotivní, asociační, kolokační, stylistické, strukturální, etymologické a další. Protože je analýza prováděna nezávisle na materiálu dvou jazyků, mohou být výsledky srovnávány a klesá tím riziko přílišného zobecnění postřehů získaných pouze na základě studia jednoho jazyka.

U přejímek jsou srovnávány základní designační významy a i další (vedlejší) současné významy, varianty jejich forem, mimojazykové informace (historická fakta, kulturní pozadí), jiné aspekty významu a užití (afektivní význam, stylistické rysy), historie slov (počátky užití), etymologické informace, morfémová struktura, zvukové symbolismy zvuků a písmen, idiomatická užití a deriváty (vč. kompozit). U variant a synonym se připojují ještě výslovnost, gramatické informace, frekvence (v korpusech na milion slov), kolokace a příklady užití v konkrétních textech pro doložení výskytu a vzájemné porovnání, každou řadu pak vyhodnocuje obecná diskuse a uzavírá seznam použité literatury.

V projektu hledáme odpovědi na otázku, proč jsou užívány zdánlivě „zbytečné“ přejímky a proč zejména u některých přejímek jejich původní, resp. slabě asimilované varianty i po delším čase v úzu převažují nad variantami výrazně adaptovanými. Tradiční odpovědi byly hledány u společensko-kulturních jevů, jako například jazyková móda a snobismus, ovšem jak se zdá, neméně důležité jsou i faktory psychologické.

Z obecného hlediska procesy, jimiž cizojazyčné přejímky v procesu asimilace procházejí, mohou být mírně kulturně podmíněné, ale často vyplývají ze struktury daného jazyka, případně také z písemné tradice daného národa nebo kulturně podmíněné otevřenosti cizím vlivům. Jednotlivé jazyky se liší v tom, jak asimilují slova cizího původu – i polština a čeština se z tohoto hlediska odlišují, protože mají různou historii, ovlivněnou rozdílnými jazykovými i mimojazykovými vlivy, a také jejich aktuální situace je v důsledku těchto vlivů jiná. Tyto jazyky jsou si strukturálně podobné, ale odlišné historické zkušenosti vedly k tomu, že jejich uživatelé mají jiný vztah

k cizojazyčným přejímkám. S ekvipolencí se v těchto dvojicích či skupinách sice nesetkáváme, nicméně podle jedné z hypotéz, jež jsme v našem projektu stanovili, se od sebe lexikální synonyma a varianty odlišují mnohem více, než se obvykle připouští. I když mají tentýž designační význam, mohou se jiné rozdíly, kterými se liší, promítat do jejich různého použití v jazyce a do jejich různého vývoje.

Důležitou součástí projektu je hledání faktorů podmiňujících recepci a adaptaci cizojazyčných přejímek, jež jsou přítomny v samotné formě přejatých slov (zvukové a grafické). Vycházíme ze základní myšlenky, že forma slova není pro jeho fungování v jazyce neutrální – cizí forma vyvolává jiné asociace než forma domácí nebo zdomácnělá, přičemž rozdíly asociací mohou ovlivnit, že sémantický vývoj cizojazyčných přejímek je jiný u jejich domácích ekvivalentů, nebo mohou adaptaci cizojazyčných přejímek brzdit. Výzkum je zaměřen na ověření hypotézy, že vnímání cizího slova může přispět k jeho větší atraktivitě a může ovlivnit jeho fungování v jazyce mimo jiné v rámci jeho hodnocení ve smyslu úspěšnosti řečových aktů, v nichž bylo použito.

Psychologické studie ukázaly, že slova, která mají strukturu typickou pro daný jazyk, jsou přijímána a vnímána jinak než slova, která svou stavbou prozrazují cizí původ a jsou přijímána např. jako obtížná a jejich designáty jako spojené s větším rizikem (Song – Schwarz, 2009, s. 135–138).

V souvislosti s tím plánujeme prozkoumat metodami psycholingvistiky recepci slov synchronicky cizích v porovnání s domácími slovy a výsledky posoudit v kontextu dosavadních zjištění týkajících se receptce slov, která pozorovaným osobám znějí jako povědomá nebo neznámá.

V první fázi byly shromážděny volné asociace s jedním a druhým slovem z dvojice pro definování sémantických rozměrů, jimiž se tato slova mohou lišit. V dalších fázích bude velikost rozdílů u jednotlivých rozměrů vybraných v první fázi a rozměrů identifikovaných v jazykovědných studiích definována metodou Osgoodova sémantického diferenciálu. Na závěr bude existence těchto rozdílů ověřována v přirozených situacích, v nichž slova, na něž je výzkum zaměřen, budou použita ve svých obvyklých kontextech.

Tento příspěvek je součástí řešení grantového projektu NCN (Narodowe Centrum Nauki) Adaptace, percepcie a receptce cizích slov v polském a českém jazyce. Jazykové, psychologické a historicko-kulturní podmínky (DEC-2011/03/B/HS2/02279) – APPROVAL (Adaptation, Perception and Reception of Verbal Loans). Text příspěvku vznikl v říjnu 2014, projekt APPROVAL byl ukončen v dubnu 2016 a jeho výsledky jsou shrnuty v publikaci, jež byla vydána v roce 2016 v polštině pod názvem Nie całkiem obce. Zapożyczenia wyrazowe w języku polskim i czeskim a v roce 2017 v češtině pod názvem Ne zcela cizí. Lexikální výpůjčky v polském a českém jazyce v češtině. Poznatky, které projekt přinesl, jsou systematicky zpracovány na webových stránkách projektu www.approval.uw.edu.pl.

LITERATURA

BĄŃKO, Mirosław – SVOBODOVÁ, Diana – RĄCZASZEK-LEONARDI, Joanna –
TATJEWSKI, Marcin

2017 *Ne zcela cizí. Lexikální výpůjčky v polském a českém jazyce* (Ostrava: Ostravská univerzita)

Český národní korpus – SYN. Ústav Českého národního korpusu FF UK, Praha.

Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>.

DANEŠ, František

2006 „Xenizmy v dnešní češtině“; in: Hladká, Zdena – Karlík, Petr (eds.): *Čeština – univerzália a specifika 4* (Praha: Nakladatelství LN), s. 29–35

HALLIDAY, Michael Alexander Kirkwood

1973 *Explorations in the Functions of Language* (London: Edward Arnold)

HAVRÁNEK, Bohuslav – WEINGART, Miloš

1932 *Spisovná čeština a jazyková kultura* (Praha: Melantrich)

KRAUS, Jiří

1996 „Několik poznámek k pocitu jazykového ohrožení“; *Naše řeč* 79, č. 1, s. 1–9

RĄCZASZEK-LEONARDI, Joanna

2013 „Studying the semantics of loanwords which have near synonyms in the host language: Psycholinguistic and multidimensional corpus representation methods“ [online]. Dostupné z: <http://www.approval.uw.edu.pl/cs/publikacje>.

SAUSSURE, Ferdinand

2006 *Writings in General Linguistics* (Oxford: Oxford University Press)

SONG, Hyunjin – SCHWARZ, Norbert

2009 „If It's Difficult to Pronounce, It Must Be Risky: Fluency, Familiarity, and Risk Perception“; *Psychological Science* 20, č. 2, s. 135–138

SVOBODOVÁ, Diana

2009 *Aspekty hodnocení cizojazyčných přejímek: mezi módností a standardem* (Ostrava: Ostravská univerzita)

TRNKA, Bohumil

1947 „Jazykozpyt a myšlenková struktura doby“; *Slovo a slovesnost* 10, č. 2, s. 73–80

VACHEK, Josef

1962 „K otázce vlivu vnějších činitelů na vývoj jazykového systému“; *Slavica Pragensia* IV, s. 35–46